

УДК 378 (44)

Алла Дурдас

ORCID 0000-0001-6456-6108

аспірант кафедри теорії та історії педагогіки
Київський університет імені Бориса Грінченка
вул. Тимошенка, 13-б, 04212 м. Київ, Україна
a.durdas@kubg.edu.ua

ВИЩА ОСВІТА ФРАНЦІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

В статті розглянуто тенденції розвитку вищої освіти Франції в контексті сучасних євроінтеграційних процесів. Простежено особливості реалізації французькою вищою школою основних положень Болонської конвенції. Висвітлено інновації, притаманні сучасній вищій освіті Франції та її прагнення до збереження багатотомових національних надбань.

Ключові слова: французька вища освіта; загальноєвропейські освітні тенденції; національні надбання у сфері освіти.

Вступ. В сучасних умовах розвитку Європи простежується тенденція до інтеграції систем вищої освіти різних країн. Останнє зумовлене реальними змінами, що відбуваються на теренах Європейського освітнього простору, проблемами глобалізації, становленням інформаційного суспільства, посиленням міграційних процесів, мобільності ринку праці, між культурних обмінів та ін.. Прагнення України знайти гідне місце серед європейських країн, зробити власні здобутки культурного і духовного життя складовою частиною загальноєвропейської спадщини зумовлює входження вітчизняної освіти до європейського освітнього простору. У цьому контексті важливим є вивчення досвіду французької вищої школи, яка функціонує в контексті сучасних євроінтеграційних процесів, зберігаючи при цьому національну ідентичність. Розвиваючись під впливом історичних, економічних та соціальних чинників французька вища освіта характеризується низкою особливостей, що вирізняють її серед західноєвропейських країн.

Десятки наукових джерел висвітлюють систему вищої освіти Франції як таку, що має свою специфіку та суттєво відрізняється від інших країн Європи. Серед авторів, які опікуються цією проблемою, варто назвати французьких вчених С. Agulhon, D. Albertini, G. Brucy, B. Saceres, P. Champagne, F. Cardi, A. Chambon, C. Charle, J. Verger та ін., а також вітчизняних та російських науковців: М. Владимірова, С. Головка, А. Джурицького, Л. Зязюн, Ф. Контрельова, К. Корсака, З. Малькова, Л. Макарова, А. Максименко та ін..

Франція притягує іноземців своєю якістю життя, багатою культурною спадщиною, ідеєю рівності студентів – і, звичайно, широкою палітрою пропонованих освітніх програм. Французь-

ка система освіти загалом і вищої освіти зокрема, що складалася упродовж двох століть, вважається однією з найкращих у світі. Нема такої спеціальності, яку не можна було б одержати в одному з навчальних закладів країни. Кожен десятий студент, що одержує вищу освіту на французькій землі, – іноземець. Загальна статистика свідчить, що понад 25% іноземців обирають вивчення економіки і управління у викладанні яких французи традиційно сильні, а близько 16% юнаків і дівчат прагнуть опанувати тут точні науки (Мотрук В.П., 2013, с.15).

Втім, змістовний аналіз наукових праць засвідчує, що не дивлячись на досить активне вивчення різних аспектів розвитку вищої освіти Франції, дослідження проблеми розвитку вищої освіти Франції в контексті євроінтеграційних процесів ще не здобули всебічного аналізу.

Метою статті є дослідження та аналіз особливостей системи вищої освіти Франції в контексті сучасних євроінтеграційних процесів.

Загальні тенденції розвитку Європейського освітнього простору. Для кращого розуміння досліджуваної проблеми зупинимось на деяких основних тенденціях розвитку вищої освіти на теренах Європи.

Спираючись на дослідження українських науковців (В.Г. Кременя, В.С. Журавського, П.Ю. Сауха), варто зазначити, що наразі країни Європи характеризуються новими зальними рисами, серед яких впровадження загальноєвропейських освітніх стандартів, збільшення кількості студентів і викладачів, безперешкодні можливості запозичення програмних зарубіжних освітніх досягнень, розширення ринку праці, визначення універсальних принципів зміцнення конкурентоздатності країн завдяки пріоритетному

розвитку освіти і науки. Триває пошук різних форм інтеграції та водночас, як зауважує В.С. Журавський, нагальною є дилема: як поєднати інтеграцію, що сьогодні необхідна, з великим розмаїттям систем, норм, символів тощо, яке характерне для держав західного регіону (особливо в галузі культури й освіти) (Журавський В., 2004, с.42).

В той же час В.Г. Кремень констатує, що поступ у загальноєвропейський і світовий освітній простір тільки тоді буде продуктивним, коли не лише вітчизняна освіта отримуватиме позитивний ефект від такого входження, а й загальноєвропейський гуманітарний простір збагачуватиметься під час взаємодії з національними традиціями у сфері освіти (Кремень В.Г., 2013, с. 28).

Водночас, у загальній науковій полеміці В.О. Огнев'юк доводить, що задоволення індивідуального і суспільного попиту на осмислення змін, що відбуваються у світі й зі світом, давно перестали бути сферою понять винятково абстрагованих від повсякденності і перейшло у категорію політики й економіки. Не дивлячись на те, стверджує науковець, що інноваційний порядок денний та практичні кроки щодо його виконання в різних країнах має національні особливості, все ж виразно проявляються деякі універсальні принципи зміцнення конкурентоздатності країн завдяки пріоритетному розвитку освіти і науки. Серед першочергових завдань В. Огнев'юк виокремлює важливість інвестування в освіту з метою забезпечення інтелектуальної й технологічної бази носіїв знань і компетенцій. (В.О. Огнев'юк, 2016, С.42).

У контексті зазначеного, на нашу думку, сучасна європейська освіта є продуктом суспільного та економічного розвитку Європи й водночас творцем нових суспільних реалій кожної, окремо взятої європейської країни зі збереження їх національних надбань та традицій. Так, зокрема, в Комюніке конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти «На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації» (2007р.) зазначається, що в постійно змінюваному світі зростає потреба в адаптації національних систем вищої освіти, підтримці конкурентоспроможності Європейського простору вищої освіти.

Європейським фондом освіти (ЄФО), який надає підтримку розвитку освіти і відслідковує його тенденції, було проведено комплекс досліджень з питань вищої освіти. Зокрема, експертами ЄФО було акцентовано увагу на тому, що в Європі спостерігаються суттєві відмінності у здійсненні професійної підготовки фахівців; на сьогодні не існує єдиної моделі вищої та післядипломної освіти, а диверсифікація вищої професійної освіти відбувається в різних напрямках: існуючі міжнародні класифікації не підходять для чіткого визначення кордонів: одні країни здійснюють класифікацію

своїх систем навчання за класифікацією ЮНЕСКО «Міжнародна стандартна класифікація навчання (ISKED), інші прагнуть зберегти національну самобутність систем професійної освіти, основні вимоги до викладацьких кадрів вищої школи; відмічено відсутність оптимальної інтеграції загальнонаукового, психолого-педагогічного і практичного аспектів підготовки викладацького складу. (Цирельчук Н.А., 2001, с. 32-33).

Однією з країн Європи, що має високорозвинену систему вищої освіти, розвивається в умовах єдиного Європейського освітнього простору, але й водночас зберігає національну самобутність та власні надбаня у підготовці фахівців з вищою освітою є Франція.

Сучасна французька вища освіта на теренах Європи та світу. Реформи та національні надбаня у вищій освіті Франції зробили значний внесок у розбудову загальноєвропейського освітнього простору. Хоча, як зауважує В. Лащихіна, Франція протягом двох останніх століть була класичним зразком країни, що мала строго централізовану і адміністративно одноманітну систему освіти (Лащихіна В., 2010, с.132).

Наукові розвідки підтвердили, що у 80-ті роки минулого століття стрімкий прогрес науки і техніки, суттєві соціально-економічні і політичні перетворення, а також динамічні процеси інтеграції Європи змусили європейські країни, зокрема Францію, реформувати освіту (Романенко С.В., 2007, с.10). Аналіз динаміки розвитку університетської освіти Франції цього періоду дозволив зробити висновок, що французька вища школа зазнала численних реформ, головною причиною яких, як вважає Л. Шаповалова, – необхідність адаптувати університетське знання до вимог ринку праці (Шаповалова Л., с. 59).

Сучасна система вищої освіти Франції характеризується різноманітністю вищих навчальних закладів та організацією в них навчального процесу. На сьогодні в країні налічується 78 університетів, п'ять з яких є приватними. Загалом у країні є 453 вищі навчальні заклади, які є переважно монодисциплінарними та мають невеликий контингент студентів. Зауважимо, що близько 2/3 усіх студентів країни навчаються у державних університетах, які є великими навчальними закладами з десятком і більше тисяч студентів.

У Франції сьогодні співіснують три освітні шляхи здобування вищої освіти. Це, насамперед, університети (universities), які є державними багатопрофільними вищими навчальними закладами і надають диверсифіковану загальну університетську і спеціалізовану освіту різних рівнів. Наукові, технологічні і комерційні Великі школи (Grades Écoles) готують фахівців спеціалізованого освітнього вищого рівня. Існують також Вищі спеціалізовані школи, які опікуються підготовкою спеціалістів з різних професійних напрямів навчання. Як за-

уважає В. Мотрук, принципової різниці між університетськими і вищими школами не існує, мова може йти швидше про історично сформовані типи (Мотрук В.П., 2013, с.17).

Окрім того, французька система вищої освіти передбачає короткотермінове і довготермінове навчання. Короткотермінове навчання пропонується майбутнім спеціалістам промислового сектора, торгівлі, сфери обслуговування, майбутнім працівникам допоміжного медичного персоналу (Хміль О., 2010, с. 96). Довготермінове навчання пропонують університети та інші вищі навчальні заклади високого рівня: університети, Великі школи кількох типів, Вищі нормальні школи, школи мистецтва та архітектури та інститути політичних студій. Варто зазначити, що 682% власників диплому бакалавра обирають цей напрям вищої школи.

Університетська освіта Франції передбачає два типи вищої освіти: загальну університетську (фундаментальну, базову) і спеціалізовану. Загалом

університетська освіта передбачає підготовку з мистецтва, права, філології, іноземних мов, медицини, гуманітарних та соціальних наук. Спеціалізована вища освіта – велику кількість секторів, таких як комерція, управління, інформатика та ін.

Керівництво вищою освітою у Франції здійснюється міністром національної освіти – *Ministre de l'éducation nationale* через посередництво ради вищої освіти і наукових досліджень.

Звернемося до місця університетської освіти Франції у провідних освітніх рейтингах. Так, серед десяти кращих країн, університети яких представлені в Академічному рейтингу світових університетів 2016 року (*Academic Ranking of World Universities: Statistics [Electronic resource]*) Франція посідає восьме місце (табл.1).

Десять кращих країн, університети яких представлені

в Академічному рейтингу світових університетів (ARWU) в 2016 році

Таблиця 1

Країна	ТОП 20	ТОП 100	ТОП 200	ТОП 300	ТОП 400	ТОП 500
США	5	50	71	98	119	137
Велика Британія	3	8	21	28	33	37
Японія	1	4	6	9	12	16
Швейцарія	1	4	6	7	8	8
Австрія	-	6	8	14	21	13
Канада	-	4	6	13	16	19
Німеччина	-	3	14	21	27	38
Франція	-	3	9	13	18	22
Нідерланди	-	3	9	11	12	12
Швеція	-	3	5	8	10	11

Якщо взяти окремі вищі навчальні заклади Франції, то у рейтингу 200 найкращих вишів світу за 2009 рік французька *École Normale Supérieure* займала 28-ме місце, а *École Polytechnique* – 34-е місце.

Французька вища освіта в контексті євроінтеграційних змін. Проаналізуємо розвиток сучасної вищої освіти Франції: основні тенденції та закономірності у контексті євроінтеграційних процесів.

Перш за все розглянемо курс французької вищої школи через приєднання до Болонського процесу, зважаючи на критичний аналіз цих його аспектів: як позитивних, так і тих, що мають небажані наслідки.

Зауважимо, що уніфікації на всьому європейському просторі підлягають такі освітні параметри:

- ступеневість вищої освіти (спів вимірність рівнів і циклів навчання);
- зміст навчання за кожним кваліфікаційним напрямом і рівнем освіти, у структурі якого передбачено загальноєвропейський і національний компоненти;
- оптимальний спосіб організації засвоєння змісту освіти (навчального процесу) з метою забез-

печення співвимірності і взаємозарахування – кредитно-модульна та кредитно-трансферна системи;

– наявність єдиних стандартів якості вищої освіти;

– єдині «вимірники» для оцінювання навчальних досягнень і якості кінцевого та проміжних результатів змісту освіти (Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб., 2004).

Усі інші напрями вдосконалення національних освітніх систем, як зауважує М. Білозерова, кожна країна може обирати, виходячи із власних пріоритетів соціально-економічного розвитку та соціальних вимог і потреб (Білозерова М.В., 2013, С.3).

Франція була однією з найперших європейських країн, яка розпочала втілення ідей Болонського процесу в систему вищої освіти. Зміни, зумовлені принципами Болонського процесу, супроводжувалися прийняттям та ухваленням низки законодавчих актів, серед яких найбільш відомим є декрет про адаптацію французької освітньої системи до європейської галузі вищої освіти (від 8 квітня 2002 року). Реформи, що отримали назву LMD (*licence – master – doctorat*)

проходять без змін у законодавстві, що є безперечним плюсом, вони здійснюються за допомогою урядових декретів і міністерських постанов. Урядом була задекларована автономія вищих навчальних закладів, і всі зміни і перетворення у Франції проходять дещо по-різному, хоча й централізовано. Деякі виші приймають велику частину нововведень одночасно, інші – шляхом реорганізації численних спеціалізованих проектів (Смужаниця Д., 20, С. 212).

Отже, що Франція як учасниця Болонського процесу, не дивлячись на уніфікацію основних освітніх параметрів, все ж зберегла самобутні національні риси вищої освіти, вважаючи їх предметом національної гордості і престижу. Французька освітня еліта тра уряд Франції в останні десятиріччя намагаються вибрати оптимальний спосіб інтеграції в Європейський освітній простір, так, щоб максимально зберегти національну ідентичність вищої освіти. Так, зокрема, Франції вдалося зберегти традиційну для неї мережу вищих навчальних закладів. Незважаючи на суттєві розбіжності, загальною основою сучасної організаційної схеми навчання в них є належність освітніх програм та одержуваних внаслідок їхнього виконання, кваліфікацій до одного з головних циклів вищої освіти. При цьому навчальний процес заснований на багатоступеневій системі, яка реалізується по-різному в закладах університетського та не університетського типів. (Білозерова М.В., 2013, С.2).

Варто зауважити, як і притаманно європейському освітньому простору, у Франції дипломи мають аналітичний і професійний компоненти. Втім, така диференціація порушується нововведеними професіоналізованими університетськими інститутами, які набирають студентів після першого курсу, навчають три роки і після кожного року навчання тим, хто виконав освітню програму, видавати диплом про загальну університетську освіту, диплом ліценціата і диплом магістра.

Отже, така політика втілення ідеї Болонського процесу в системі вищої освіти Франції дозволила ініціювати низку нововведень, але одночасно зберегти основні національні надбання французької вищої школи, які мають багатовікову історію.

Останнє досягнення за рахунок поетапних заходів (Мотрук В.П., 2013, С. 15):

- подальшої професіоналізації університетського сектору вищої освіти із відкриття нових спеціальностей міждисциплінарного та технологічного типів і введення професійно-орієнтованих напрямів підготовки фахівців;
- максимально можливої інтеграції навчального процесу і наукових досліджень в університетах;
- підтримки високої якості освіти передусім через удосконалення процедур, механізмів і стимулів системи контролю її якості.

Однією з найважливіших європейських цінностей вищої освіти, як відомо, є її доступність.

Як зазначено у ст. 26 Загальної декларації прав людини, забезпечення права людини на освіту вважається одним із найважливіших обов'язків держави. Зауважимо, що питання народної освіти були одними з перших гасел Французької революції. Так, у «Декларації прав людини і громадянина» ще у 1789 році були проголошені завдання організації суспільної освіти Франції, доступної усім громадянам країни.

Зауважимо, що доступною для всіх верств населення Франції є і сфера вищої освіти. Реалізуючи право рівного доступу громадян до всіх стадій вищої освіти, Французька Республіка впевнено утримує позицію одного із європейських лідерів у галузі демократизації освіти. Прикладом останнього є рівень охоплення молоді вищою освітою. З початку 1990-х рр. кількість студентів зросла на 0,5 млн., у 2000 р. – понад 2 млн. (майже 50% молоді). Зауважимо, що майже 2/3 студентів в країні навчаються у державних університетах.

Право здобути вищу освіту у Франції має кожен випускник бакалаврату після трьох років навчання у ліцеї, який є закладом повної середньої освіти. Диплом бакалавра отримують після складання комплексу випускних іспитів, які проводяться одночасно по всій країні.

Прикладом запозичення досвіду доступності до вищої освіти є той факт, що кожен учень ліцею у Франції, навчаючись в останньому класі, може звернутись до ради навчального закладу з проханням на основі подання вирішити питання вступу із селективним зарахуванням до (Хміль О., 2010, с.96):

- підготовчих класів, які інтенсивно готують до вступу через жорсткий конкурс у популярні у Франції Великі школи;
- університетського технологічного інституту, в якому протягом двох років навчання можна здобути технологічний диплом, що є насамперед професійною і вигідною для успіху на ринку праці кваліфікацією;
- секції вищої підготовки технічних працівників, з виходом через два роки на диплом про вищу підготовку технічного працівника;
- спеціалізованих (вищих) профшкіл.

Зазначений досвід селективного відбору вступників у вищі навчальні заклади може допомогти у вирішенні нових стратегій розвитку вищої школи України.

У ході сучасної розбудови сучасної вищої школи Франції та вплив на неї Європейського Союзу варто зазначити ще один чинник – децентралізацію французької системи освіти. Як зауважує В. Лащихіна, Франція протягом останніх двох століть була класичним зразком країни, що має строго централізовану і адміністративно однакітну систему освіти (Лащихіна В., 2010, С.132). Заснування в ній державних закладів освіти, фінансування, затвердження навчальних планів

і програм, а також питання працевлаштування, переміщення, звільнення педагогічних працівників строго регламентувалося законами, декретами, циркулярами центрального відомства з питань освіти. Донедавна регіональні і місцеві органи влади не мали права самостійно приймати важливі рішення, а могли лише контролювати виконання постанов, що надходили з центрального апарату відомства освіти. Така система управління у Французькій Республіці була прийнятною до того часу, доки кількість навчальних закладів була відносно невеликою. Коли їх кількість збільшилась, централізоване керівництво сферою освіти стало неефективним.

На теренах загальноєвропейських освітніх реформ у 80-х рр. XX ст. у Франції було започатковано адміністративну децентралізацію, яка торкнулась і сфер освіти. Закони про децентралізацію від 1982, 1983 р.р., а також закон 2003 року розширив сферу компетенцій французьких територіальних спільнот на рівні регіонів і департаментів (Новости ОЕСР: образование, наука, новая экономика, 2004, С. 13). Прийняті закони розмежували сфери повноважень держави, регіональних муніципальних структур влади на основі принципу субсидіарності, який передбачає взаємодоповнення і зменшує ризик дубляжу функцій щодо управління світою.

Зокрема, відповідно до закону про децентралізацію від 2003 року, зорієнтованому на підвищення ролі регіонів, департаментів та місцевих спільнот в управлінні освітою, були створені нові посередницькі структури на регіональному рівні – Академічні ради з національної освіти (Conseils académiques de l'éducation nationale, CAEN) і Територіальні ради з національної освіти (Conseils territoriaux de l'éducation nationale, CTEN) (Лашихіна В., 2010, с. 135).

Варто зауважити, що при досить широкій розмаїтості вищих навчальних закладів Франції та особливостях їх адміністративного підпорядкування, тенденції децентралізації сфери освіти носять неоднозначний характер та інколи призводять до ускладнення структури управління освітою.

Загальновідомо, що процеси реформування, які відбуваються в освітніх системах європейських країн, торкнулися не лише структури навчальних програм та їх змісту, але і якості надання освітніх послуг у вищій школі. Останні зміни у сфері вищої освіти і наукових досліджень у Франції свідчать про намагання державних структур змінити підхід з прямого контролю сфери вищої освіти до здійснення стратегічного управління. (Золотарьова І., Колісник М., 2015, С.75).

Для вдосконалення системи забезпечення якості освіти у Франції у 2006 році було створено урядовий орган AERES (Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur – агенція оцінювання наукових досліджень та вищої освіти), яка проводить оцінювання вищих навчальних закладів та наукових установ. Завдання AERES полягає у перевірці і оцінюванні якості, стратегій,

що розробляються освітянами та дослідницькими інституціями. Міністерство національної освіти один раз на чотири роки укладає з вищим навчальним закладом нову угоду, що у свою чергу вимагає від вишу проходження перед цим процедури акредитації, що і здійснюється AERES.

За допомогою AERES окрім елементів контролю якості вищої освіти, таких, наприклад, як комплексна перевірка (інспектування), стали викристалізовуватися інструменти вимірювання результативності діяльності й оцінювання ефективності закладів вищої освіти. Як вважають І. Золотарьова та М.Колісник, за допомогою цих інструментів, особливо оцінювання ефективності, держава виходить за межі контролю та оцінки дотримання чітких норм і правил та орієнтується на ведення відповідального відкритого діалогу (Золотарьова І., Колісник М., 2015, С.75). На Агентство AERES покладається виконання двох взаємопов'язаних завдань:

- виконання завдань з оцінювання ефективності діяльності установ, науково-дослідних підрозділів та освітніх закладів;
- створення інструментарію оцінювання якості вищих навчальних закладів і науково-дослідних організацій.

У той же час варто зазначити, що у Франції надається велике значення не лише моніторингу якості навчання на національному рівні, але й приділяється належна увага міжнародним моніторинговим проектам, таким як PISA, PIRLS, TIMSS, TRANSITION та іншим.

Зауважимо, що моніторинг і оцінювання освіти в Україні потребують нових інноваційних підходів, спроможних дати кваліфіковану оцінку стратегічним напрямкам реформування сфери освіти. Незаперечний досвід Франції у цьому аспекті допоміг би у створенні на загальнонаціональному рівні аналітично-експертної мережі з моніторингу та оцінювання якості освіти та дозволив би імплементувати в національну сферу вищої освіти рекомендації з проблем освітньої політики, пов'язаних із загальноєвропейськими тенденціями розвитку вищої освіти.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що у Франції, як одній із активних учасниць Болонського процесу, простежуються тенденції та закономірності, притаманні Європейському освітньому простору загалом: різноманіття вищих навчальних закладів та організацію навчального процесу в них, доступність усіх верств населення до здобуття вищої освіти, децентралізацію освітньої сфери, ефективно забезпечення якості вищої освіти. Здійснений аналіз досвіду вищої освіти Франції дозволяє зробити висновок, що у французькій вищій школі простежуються тенденції та закономірності, притаманні європейському освітньому простору, але водночас зберігаються національні самобутні традиції. Досвід реформування вищої школи Франції з точки зору збереження національ-

них особливостей та одночасно поступу до міжнародної «уніфікації» потрібно вивчати не лише з метою прискорення інтеграції України у сучасне

Європейське освітнє співтовариство, але й для формування ефективних національних стратегій розвитку вищої школи.

Література

1. Білозерова М.В. Аналіз європейських систем вищої освіти в контексті інтеграції в європейський освітній простір // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Випуск 2 (41) – С. 1-9.
2. Вища освіти України і Болонський процес (Higher education in Ukraine and the Bologna Process): Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя, Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин.
3. Журавський В. Основні завдання вищої школи щодо реалізації в Україні принципів і завдань Болонського процесу [Виступ першого заступника Міністра освіти і науки України В. Журавського на науково-практичному семінарі] / В. Журавський // Вища школа. – 2004. – №1. – с. 42-44.
4. Золотарьова Ірина. Розвиток системи оцінювання якості вищої освіти у франкофонних країнах Європейського Союзу: досвід Франції та Бельгії (Ірина Золотарьова, Максим Колісник // Вища освіта України. – 2015. - №4. – С. 74-81.
5. Кремень Василь. Сучасний навчальний процес як синергетична система. / Василь Кремень // Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія: Монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоєвої. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2013. – 460 с., с.21-46.
6. Лацихіна В. Система управління вищою освітою у Франції (друга половина ХХ - початок ХХІ століття) / В. Лацихіна // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2010. – Випуск L. Частина II. – С. 131-136.
7. Мотрук В.П. Українська і французька вища освіта в контексті Болонської декларації / В.П. Мотрук // Освіта Закарпаття. – 2013. - №18 – С. 13-20.
8. Новости ОЭСР: образование, наука, новая экономика. (News of OECD: Education, Science, New Economy) Приложение «Обзор систем высшего образования стран ОЭСР: Центр ОЭСР – ВШЭ, 2004. – С. 9-16.
9. Огнев'юк Віктор. Освіта та конкурентоспроможність суспільства / Віктор Огнев'юк // Освітологія. – 2016. Випуск V. С. 37-44.
10. В. В. Олійник. Підготовка управлінської еліти в умовах формування нової демократичної моделі управління. Scientific Journal «ScienceRise» №9/5(14)2015, с.4-12, DOI: 10.15587/2313-8416.2015.50644
11. Романенко О.В. Реформування професійної підготовки майбутніх учителів середніх навчальних закладів Франції: Автореф. дис. На здобуття наук. Ступ. Канд. пед. наук за спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Оксана Василівна Романенко; Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка.
12. Смужаниця Д.І. Система вищої освіти Франції: історичний досвід та сучасний стан / Д.І. Смужаниця // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 20. – Випуск 29. – С. 211-213.
13. Хміль Ольга. Особливості системи вищої освіти у Франції (Peculiarities of higher education system in France) / Ольга Хміль // Молодь и рынок. – 2010. – №9 (68). – С. 95-99.
14. Цирельчук Н.А. Инженерно-педагогическое образование на современном этапе развития профессиональной школы: [монография] / Н.А. Циремчук. – Минск, МГ ВРК, 2001. 250 с.
15. Шаповалова Людмила. Професіоналізація як єдиний напрямок розвитку сучасної вищої освіти у Франції / Людмила Шаповалова // Вища школа. – 2010. - №1. – С. 59-70.

ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ ФРАНЦИИ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Алла Дурдас, аспирант кафедры теории и истории педагогики,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
ул. Тимошенко 136, 04211 г. Киев, Украина,
a.durdas@kubg.edu.ua

В статье рассмотрены тенденции развития высшего образования Франции в контексте современных интеграционных процессов. Прослежены особенности реализации французской высшей школой основных положений Болонской конвенции. Освещены инновации, присущие современному высшему образованию Франции и ее стремление к сохранению многовековых национальных достижений.

Ключевые слова: французское высшее образование; общеевропейские образовательные тенденции; национальные достижения в сфере образования.

HIGHER EDUCATION OF FRANCE IN THE CONTEXT OF THE CONTEMPORARY EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

Alla Durdas, Postgraduate student of Theory and History of Pedagogy Department, Kyiv Boris Grinchenko University, 13-b Tymoshenko st., 04211 Kyiv, Ukraine, a.durdas@kubg.edu.ua

The tendencies in the development of higher education of France in the context of modern integration processes have been considered in the article. The peculiarities of the implementation of the main provisions of the Bologna Convention by the French higher school have been traced. The innovations inherent to the modern higher education of France and its desire to preserve the centuries-old national achievements have been highlighted.

The author notes that in France, as one of the most active participants of the Bologna process, observed are the trends and consistent patterns inherent in the European education system in general: variety of higher education institutions and organization of educational process in them, accessibility of higher education to all segments of population, decentralization of the educational sphere, effective higher education quality assurance. The fulfilled analysis of the experience of France's higher education allows us to conclude that in the French high school traced are the trends and consistent patterns inherent in the European educational system, but at the same time, the original national traditions are preserved. The experience of reforms in France's higher education in terms of preserving national peculiarities and simultaneously, of the advance to the international "unification" should be learnt not only to accelerate the integration of Ukraine into a modern European educational community, but also to form efficient national strategies for higher education development.

Keywords: French higher education; all-European educational tendencies; national achievements in the field of education.

Стаття надійшла до редакції: 09.01.2017

Прийнято до друку: 23.03.2017

УДК 378:376

Анна Слозанська

ORCID iD 0000-0002-8394-4925

кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
вул. Кривоноса 2, 46027 м. Тернопіль, Україна
kulynyak@elr.tnpu.edu.ua

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Стаття присвячена теоретичному аналізу інноваційних підходів до організації професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у зарубіжних ВНЗ, що є можливим за умови побудови навчального процесу на основі застосування принципу agile – тобто принцип гнучкості. У контексті досліджуваної проблеми проаналізовано особливості використання дослідницько-орієнтованого, проблемно-орієнтованого та саморегульованого підходів до організації навчального процесу студентів спеціальності «Соціальна робота» у ВНЗ за кордоном та висвітлено можливості їх використання у вітчизняних навчальних закладах.

Ключові слова: вищий навчальний заклад; дослідницько-орієнтований підхід; інноваційний підхід; навчальний процес; проблемно-орієнтований підхід; саморегульований підхід; майбутній соціальний працівник.

Вступ. «Той хто володіє інформацією – володіє світом» сказав колись У. Черчель. Це твердження може стати девізом ХХІ століття, століття, яке ввійде в історію як століття інформаційної ери. Ми живемо в епоху, коли світ, суспільство, знання змінюються і змінюються настільки швидко, що ми, людство,

просто не встигає їх освоїти. Науковцями доведено, що об'єм знань людства подвоюється кожних два-три роки. Тобто, те що було актуальним два роки тому, вже втратило свою актуальність сьогодні.

Знати все – не можливо, запам'ятати все – не реально. Інтернет змінив все. Будь-яку інформацію